

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Емилия Крумова Начева

Институт по зеленчукови култури "Марица", Пловдив, член на научно жури,
назначено със заповед № НП-07-52/27.10.2014 г. от Председателя на ССА

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” по научно направление 6.1 Растениевъдство, специалност: Селекция и семепроизводство на културните растения, обявен в ДВ бр. 71 от 26.08.2014 г.

Кратки биографични данни за кандидата: В обявения конкурс за „Доцент” към отдел „Селекция, сортоподдържане и интродукция” при ИЗК "Марица", Пловдив като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Станислава Йорданова Грозева-Тилева. Тя е родена на 13.01.1977 год. в гр. Пловдив. През 2000 год. придобива образователно квалификационните степени „бакалавър” и „магистър”, специалност „Растителни биотехнологии” в Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски. През 2001 г. след спечелен конкурс е зачислена за редовен докторант към Института по зеленчукови култури "Марица". През 2005 г. защитава дисертация на тема „Създаване и изследване на генплазма при домати (род *Lycopersicon*) чрез методите на биотехнологиите” по специалността „Селекция и семепроизводство на културните растения”. През 2006 г. е назначена за научен сътрудник II степен в отдел „Селекция, сортоподдържане и интродукция” в ИЗК "Марица", а от 2008 до настоящия момент е главен асистент в същия отдел. Завършила е курсове по английски език, статистическа обработка, уеб дизайн, основи на електронната микроскопия и международен курс по клетъчна и молекулярна биология. Владее добре руски и английски език. Член е на Научно техническия съюз и Съюза на учените в България.

Оценка на научната продукция на кандидата: Гл. асистент д-р Станислава Грозева-Тилева е публикувала общо 44 научни статии. В конкурса за „доцент” участва с 26 научни труда. По тематика те отговарят на специалните изисквания, по които е обявен конкурса. От представените за рецензиране статии 6 броя са публикувани в списания с импакт фактор (общ импакт фактор 10.018), 3 броя в реферирани чуждестранни списания, 8 в български списания, 7 в сборници от международни симпозиуми и конференции и 2 в сборници от национални конференции с международно участие. Значителна част от научните статии са публикувани в реномирани чуждестранни и български издания: Biosensors and Bioelectronics, Acta Physiologiae Plantarum, Biotechnology & Biotechnological Equipment, Plant Growth Regulation, Genetika, Agrochimica, Acta Horticulturae, Genetics and Breeding, Ecology and Future и др.

Станислава Грозева-Тилева е първи автор на 12 публикации и съавтор на останалите 14. Значителният процент на научните трудове, в които кандидатката е първи автор (46.2 %) демонстрира убедително личния дял на гл. ас Станислава Грозева-Тилева при формиране на идеята за съответните научни търсения и нейното реализиране в научен продукт.

Високата научна стойност на нейните публикации намира изражение във впечатляващия брой от 57 цитата, 16 от които са положително цитирани в списания с импакт фактор, 17 в реферирани международни списания, 10 в международни симпозиуми и конференции, 2 в български списания, 4 в дисертации и 8 в български и чуждестранни книги.

Научно-изследователска дейност: Изследователската работа на гл. ас. д-р Ст. Грозева-Тилева е насочена към актуални проблеми в селекцията на основните зеленчукови култури: създаване и оценка на изходен материал чрез индуциран мутагенез и отдалечена хибридизация, генетико-селекционни проучвания на източници на продуктивност, подобрени химико-технологични, органолептични качества и антиоксидантна активност, толерантност на биотичен и абиотичен стрес, използване на биотехнологичните методи за ускоряване и оптимизиране на селекционния процес. Гл. ас. д-р Ст. Грозева-Тилева има подчертан научно-изследователски интерес свързан с приложението на „in vitro” техниките в селекцията на домати, пипер, краставици и главесто зеле – регенерация и микроразмножаване, ембриокултура, соматична ембриогенеза, соматклонално вариране, антерна култура и др, което дава приоритет на кандидатката в тази област.

Приемам, че направленията на посочената мащабна експериментална работа отговарят на съвременните потребности и изисквания на науката и практиката.

Научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Ст. Грозева-Тилева е реализирана чрез участието ѝ в 10 проекта към Селскостопанска Академия, 3 проекта към МОН, 5 проекта към дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми” към МОН, 2 проекта по двустранно сътрудничество към МОН, 1 проект по програма ФАР, 1 проект към МААЕ и 1 по 7 РП на ЕС. Впечатляващият брой на проектите, финансирани от външни организации, в които участва кандидатката е атестат за значимостта на постигнатите от нея резултати, оценени не само от български, но и от международни специалисти.

Научни и научно-приложни постижения:

Представената справка за научните и научно-приложни приноси е обективна и вярно отразява значимостта на получените резултати за науката и практиката. По-важните от тях мога да резюмирам в следния вид:

- За първи път в условията на България в сортове пипер е доказано наличието на гените *BBM* и *LEC1*, ключови регулатори на ембриогенезата.
- Разработена е ефективна методика за индуциране на ембриогенеза в антерна култура от български генотипи пипер, в резултат на което са получени хаплоидни и спонтанно диплоидизирани регенеранти.
- За първи път в България двукратно е повишен коефициентът на размножаване при български сортове пипер чрез използване на течна хранителна среда в условия на еър-лифтен биореактор.
- Установени са нови възможности за използване на елементи на образната диагностика (радионуклеотидите Технеций, Гадолиний и Тетраметиламониев хлорид) като мутагенен фактор, в резултат на което са получени и стабилизирани ценни за селекцията променени форми домати.
- Оригинален научен принос е установената възможност за 100% идентифициране на вирусното заболяване (*Cucumber mosaic virus*) чрез приложение на биосензорния метод BERA (използващ антивирусни антители – Vero фибробласти).

Наред с теоретичните приноси са налице и съществени резултати с научно-приложен характер. Ще акцентирам върху създадения богат и разнообразен изходен материал посредством индуцирането на наследствени изменения чрез прилагането на съвременните *in vitro* методи – соматклонално вариране, *in vitro* мутагенеза, култивиране на ембриа, получени в резултат на отдалечена хибридизация и андрогенеза. Тази оригинална генетична плазма ще бъде източник на нови конкурентноспособни сортове домати, пипер и главесто зеле през следващите години.

Реализиран научен продукт са новите високопродуктивни сортове домати - ИЗК Тиара, Дивна и БГ Деа, на които кандидатката е съавтор.

Лични впечатления за кандидата: Познавам гл. ас. д-р Ст. Грозева-Тилева от зачисляването ѝ за редовен докторант в ИЗК "Марица". Тя е прецизна и последователна в научно-изследователската си работа. Високо оценявам нейната амбициозност, трудолюбие и творческа енергия. Д-р Грозева е талантлив, търсещ нови пътища и нови научни решения изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. д-р Станислава Грозева-Тилева е изграден учен, ползващ се с авторитет у нас и в чужбина. Научно-изследователската ѝ работа е изведена на високо методично ниво, реализирана в голяма по обем и научно издържана продукция с оригинални научни и научно-приложни приноси. Като имам предвид цялостната научно-изследователска и приложна дейност на кандидата, считам че гл. ас. д-р Ст. Грозева-Тилева напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за приложението му в Селскостопанска Академия и предлагам да бъде избрана за „Доцент” по научно направление 6.1 Растениевъдство, специалност: „Селекция и семепроизводство на културните растения”.

18.11.2014 г.
гр. Пловдив

Подпис:
/доц. д-р. Е. Начева/